

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
**ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Σάββατο 19 Οκτωβρίου 2019

ΘΕΜΑ Α

- A. Λάθος
- B. Λάθος
- Γ. Σωστό
- Δ. Λάθος
- Ε. Σωστό
- Στ. Λάθος
- Z. Λάθος
- Η. Σωστό
- Θ. Λάθος
- I. Λάθος

ΘΕΜΑ Β

B1. Ο αυτοέλεγχος είναι μια από τις μορφές του κοινωνικού ελέγχου. Ο αυτοέλεγχος ορίζεται ως ο εσωτερικός έλεγχος του ατόμου. Πρόκειται για την εσωτερίκευση των αξιών και των κανόνων συμπεριφοράς που επιτυγχάνεται από την περίοδο της πρώιμης κοινωνικοποίησης του ατόμου. Αναλυτικότερα, κάθε άτομο αξιολογεί πριν από κάθε ενέργεια τις πιθανές συνέπειες της πράξης του. Οι συνέπειες αυτές το ενθαρρύνουν ή το αποτρέπουν να ενεργήσει, ανάλογα με το βαθμό εσωτερίκευσης των κοινωνικών αξιών. Για παράδειγμα, η επιθυμία μας να αποκτήσουμε παράνομα ένα υλικό αγαθό προσκρούει στον εσωτερικευμένο κοινωνικό κανόνα που αφορά την κλοπή.

B2. Το «εκείνο» (id) περιλαμβάνει τα βιολογικά ένστικτα και τις ροπές και λειτουργεί με βάση την άμεση ικανοποίηση των αναγκών (το ασυνείδητο).

ΘΕΜΑ Γ

Γ1.

Πρόκειται για μια διαδικασία κατά την οποία η στενή σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δύο (ή περισσότερους) ανθρώπους (με το παιχνίδι, τη συναναστροφή κτλ) οδηγεί στη διαμόρφωση, μέρα με τη μέρα, μιας σχεδόν ιδιωτικής γλώσσας, ενός κώδικα επικοινωνίας μεταξύ τους, μέσω του οποίου παράγονται νοήματα και συμβολισμοί.

Γ2.

Η κοινωνικοποίηση μπορεί να αναλυθεί σαν μια αμφίδρομη διαδικασία ανάμεσα στον πομπό και στο δέκτη. Ο αμφίδρομος χαρακτήρας της διαδικασίας είναι εμφανής, όταν ο δέκτης γίνεται πομπός. Τα δυο συμβαλλόμενα μέλη που συμμετέχουν σε οποιαδήποτε κοινωνική σχέση εισπράττουν τα μηνύματα ή τα ερεθίσματα, τα ερμηνεύουν βάσει των δικών τους προϋπαρχουσών αξιολογικών προσανατολισμών και στη συνέχεια μεταδίδουν προς την άλλη πλευρά τα αναθεωρημένα νοητικά τους σχήματα.

Γίνεται λοιπόν, σαφές ότι το κάθε άτομο βρίσκεται σε άμεση διαντίδραση με τους εταίρους του χτίζοντας αμοιβαίες κοινωνικές σχέσεις, αναζητώντας κάποια ανταπόκριση και επιδιώκοντας την απομύζηση της μέγιστης δυνατής ικανοποίησης. Το άτομο δε λειτουργεί μόνο ως δέκτης, που υιοθετεί στοιχεία από το περιβάλλον του, αλλά και ως πομπός, που μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία κοινωνικοποίησης του περιβάλλοντός του. Ακόμα και ένα παιδί, στο πλαίσιο μιας αυταρχικής διαπαιδαγώγησης (του σχολείου ή της οικογένειας), μπορεί με τη στάση ή την αντίδρασή του να αλλάξει τη συμπεριφορά του περιβάλλοντός του προς αυτό, να αλλάξει δηλαδή το περιεχόμενο της κοινωνικοποίησής του. Αλλά και ως ενήλικος, μέσα από τη συμμετοχή του σε συλλόγους, σωματεία ή ενώσεις καταναλωτών, μπορεί να αντιδράσει στις επικρατούσες απόψεις για την κοινωνική ζωή. Άρα, το υποκείμενο δεν υποτάσσεται άκριτα και παθητικά στα προβαλλόμενα πρότυπα, αντιθέτως δρα αυτόβουλα, πρωταγωνιστεί στα κοινωνικά τεκταινόμενα, εντάσσεται σε ένα πλέγμα κοινωνικών σχέσεων και είναι ένας φορέας πολλών και αλληλοδιαπλεκόμενων κοινωνικών ρόλων.

Ο αμφίδρομος χαρακτήρας της κοινωνικοποίησης μπορεί να εξηγηθεί με βάση την έννοια της συμβολικής αλληλεπίδρασης που βρίσκεται στο επίκεντρο της σχολής της κοινωνικής κατασκευής (ή της σχολής του κονστρουκτιβισμού). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η κοινωνική ζωή είναι ένα ρευστό και διαρκώς «επαναδιαπραγματευόμενο» σύνολο από κοινωνικές πρακτικές, βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή αναδιαμόρφωση μέσω των τρόπων αμοιβαίας κατανόησης και δράσης των ατόμων. Τα άτομα μοιράζονται τρόπους σκέψης, ιδέες, αξίες και έννοιες, καθώς αλληλεπιδρούν. Έτσι, «κατασκευάζουν» «κοινωνικούς κόσμους», δηλαδή δίνουν ευρύτερο νόημα στις άμεσες εμπειρίες της καθημερινής ζωής. Οπότε, το άτομο περνώντας από τα διαδοχικά στάδια της κοινωνικοποίησης έχει τη δυνατότητα να δομήσει τον εαυτό του με βάση τα θέλω ή τις ενδόμυχες επιθυμίες του, να εκπληρώσει τις προσδοκίες του και να προσαρμόσει την καθημερινή του ζωή με γνώμονα τις προσωπικές του ανάγκες. Το υποκείμενο τελικά, κατασκευάζει την κοινωνική ζωή, παράγει νέες ηθικές και αναπλάθει τα ήδη υπάρχοντα ιδεολογικά συστήματα.

Συμπερασματικά, οι άνθρωποι μέσα από τις κοινωνικές τους σχέσεις «κατασκευάζουν» την καθημερινή πραγματικότητα που τους περιβάλλει και την αντιλαμβάνονται ως δεδομένη, νομιμοποιημένη και «φυσική». Στο τέλος, τα άτομα αντιλαμβάνονται τις καθεστηκυίες κοινωνικές δομές σαν παγιωμένους τρόπους αμοιβαίων πρακτικών, τείνουν να συμμορφώνονται στα επίκαιρα κοινωνικά πρότυπα και να δρουν με βάση την εκδηλούμενη ή προσδοκώμενη αντίδραση του άλλου.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

Η εσωτερίκευση ένας από τους ψυχο-κοινωνικούς μηχανισμούς, μέσω του οποίου πραγματοποιείται η διαδικασία της κοινωνικοποίησης του ατόμου. Η εσωτερίκευση ορίζεται σαν μια πολύπλοκη διαδικασία ενσωμάτωσης των πολιτισμικών στοιχείων στην προσωπικότητα του ατόμου. Η εσωτερίκευση πραγματοποιείται σταδιακά και σημαίνει την

υιοθέτηση των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας, ανάλογα βέβαια με τις κοινωνικές συνθήκες και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες το άτομο κοινωνικοποιείται. Άτομα που έχουν εσωτερικεύσει τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας λειτουργούν αυτόβουλα και δεν χρειάζονται εξωτερικό έλεγχο (π.χ. ποινές, επιβραβεύσεις).

Δ2.

Η κοινωνικοποίηση είναι μια διαδικασία οικοδόμησης της συλλογικής ταυτότητας. Κάθε άτομο έχει την ανάγκη να αισθάνεται ότι ανήκει σε μια ομάδα ή σε ένα κοινωνικό σύνολο. Με τον τρόπο αυτό, το υποκείμενο συγκροτεί την αυτοεικόνα του, αποκτά αυτοπεποίθηση και αντιλαμβάνεται τον εαυτό του διαμέσου των κοινωνικών σχέσεων που συνάπτει με τους συνανθρώπους του (τους σημαντικούς άλλους). Συγχρόνως, τα μέλη μιας ομάδας μοιράζονται κάποια κοινά πρότυπα ή ιδανικά που τους ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες ομάδες και τους συνενώνουν καθιστώντας τους μια ηθική ενότητα ατόμων, οι οποίοι μοιράζονται τα ίδια συναισθήματα και έχουν την ίδια προσήλωση σε αξίες και κανόνες. Κοινωνικοποιημένο θεωρείται ένα άτομο που εντάσσεται σε ομάδες (π.χ. συγγενείς, συνομήλικοι, συμμαθητές, συνάδελφοι κ.ά.) και αισθάνεται μέλος τους, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι είναι υποχρεωμένο να υποτάσσεται στις τυχόν υπέρμετρες απαιτήσεις τους.

Οι μαρξιστές προσεγγίζουν την κοινωνικοποίηση ως μια διαδικασία μέσω της οποίας διακρίνεται η καθεστηκία τάξη πραγμάτων. Όταν για παράδειγμα, οι άνθρωποι κοινωνικοποιούνται, αποδέχονται την οικογενειακή τους καταγωγή μέσω της εκμάθησης των κοινωνικών κανόνων που προσιδιάζουν στην κοινωνική τους τάξη (ή την κοινωνική τους θέση). Οι μαρξιστές θεωρούν ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να αποδέχονται την κοινωνική τους θέση, πριν ακόμα αποκτήσουν συνείδηση των οικονομικών σχέσεων κυριαρχίας. Μαθαίνουν δηλαδή από νεαρή ηλικία όλους τους κανόνες που διέπουν τη θέση τους και στη συνέχεια αποκτούν συνείδηση της κατάταξής τους στο κοινωνικό πλαίσιο ως κάτι το εντελώς φυσικό. Κατά συνέπεια, η κοινωνικοποίηση συντηρεί τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά προνόμια των κυρίαρχων τάξεων μέσω δομών όπως, για παράδειγμα, η εκπαίδευση, η οποία αναπαράγει τις κοινωνικές θέσεις.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη Μαρξιστική θεωρία η εκπαίδευση αποτελεί τμήμα του εποικοδομήματος της κοινωνίας και είναι το μέσο για την αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας, τη νομιμοποίηση της επίσημης κουλτούρας και την επικύρωση του ηθικό-πολιτικού κατεστημένου. Η εκπαίδευση αποτελεί τον κύριο μηχανισμό αναπαραγωγής της καθεστηκίας τάξης πραγμάτων, διατήρησης των υφιστάμενων παραγωγικών σχέσεων και επέκτασης του ταξικού μοντέλου της κοινωνίας. Η Βάση καθορίζει την ατομική συνείδηση και το άτομο μαθαίνει να αποδέχεται άκριτα την κοινωνική του θέση και να εκλαμβάνει ως φυσικές τις άνισες δομές της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Συμπερασματικά, το άτομο οικειοποιείται την εκ των άνω δοσμένη συλλογική ταυτότητα, η οποία γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι της προσωπικότητάς του. Τα μέλη των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων εκδηλώνουν μια αρκετά παθητική συμπεριφορά, δεν αντιδρούν στις υπάρχουσες κοινωνικές αδικίες, αντιθέτως επικροτούν ασυνείδητα την κυρίαρχη ιδεολογία. Στη σημερινή εποχή οι άνθρωποι συμβαδίζουν με τα μαζικά πρότυπα και διατηρούν μια αρκετά συναινετική στάση στις περισσότερες εκφάνσεις της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής τους.